

SEKRETARIATETS INDSTILLING TIL FU's HØRINGSUDKAST TIL

Politik for et liv med naturen:

Naturen er for alle og naturoplevelser er en grundlæggende rettighed

- **Retten til adgang er for alle**
- **Adgang skal være nem**
- **Adgang til oplevelser ved vandet**
- **Skovene kan det hele**
- **Adgangsmuligheder i det åbne land skal styrkes**
- **Nærhed til naturen**

Indledning

For at holde af naturen, må man have mulighed for at opleve den, og derfor indgår det i DN's formål at give befolkningen mulighed for gode naturoplevelser. Foreningen arbejder for at sikre og forbedre befolkningens adgang til at færdes og opholde sig i naturen på en hensynsfuld måde. Det gør vi ud fra filosofien om at mennesker beskytter, det vi elsker, elsker det vi kender, kender det vi har mødt. Sådan hænger naturoplevelsen, naturforståelsen og i sidste ende naturbeskyttelse sammen.

Danmarks Naturfredningsforening arbejder for at sikre adgang for befolkningen til at færdes i skov, ved kyst, på vandet og i det åbne land. **Det skal være nemt at komme ud og færdes i naturen.**¹

Gennem gode naturoplevelser lærer vi naturen at kende og får øget livskvalitet og bedre sundhed. Det er Danmarks Naturfredningsforenings grundholdning at folk, der har mulighed for at opleve naturen i ro og mag eller for at kunne dyrke et aktivt udeliv, værner om naturen og dens værdier og i sidste ende passer bedre på den.

Danmarks Naturfredningsforening arbejder for at skabe bedre adgang til naturen. Det er nødvendigt, da udviklingen viser, at muligheden for at færdes på stier og veje i naturen er reduceret gennem tiden. Tilgængeligheden i det danske landskab er blevet ringere i takt med at landbruget bliver koncentreret i større bedrifter og jorden ejes af færre personer. Mange steder er markveje og private fælles stier nedlagt til fordel for større marker.

¹ Flere medlemmer i PFU foreslår at befolkningen får **fri adgang f.eks. til færdsel i skov osv.** NFU delt i to lejre, både for og imod. Hovedargumentet imod er at det vil skabe for meget ballade især med skovejerne. **FU skal tage stilling.**

Samtidig ser vi, at tilflytningen til byerne giver et øget pres på byens grønne områder og bynær natur, som skal kunne rumme mange brugere og interesser. Dermed spiller parker og bynær natur efterhånden en væsentlig rolle for at komme ud i det fri.

Selvom DN ønsker, at befolkningens skal mere ud i naturen og selvom naturen ikke er blevet mere fattig som følge af friluftsliv er det væsentligt at fastholde, at beskyttelse går forud for benyttelse.

Infoboks: Adgang til naturen en del af DN's formål

Spørgsmålet om adgang til naturen var en af hovedårsagerne til, at Danmarks Naturfredningsforening blev dannet i 1911. Det blev formuleret i foreningens formålsparagraf, at foreningen vil virke til gavn for Danmarks natur og miljø og for befolkningens mulighed for gode naturoplevelser.

Danmarks Naturfredningsforening har udgivet en kystpolitik, en skovpolitik, en naturpolitik, en jagtpolitik og en landbrugspolitik, hvor adgangsspørgsmålet også behandles.

Infoboks: Adgang til natur er godt for sundheden

Forskning viser, at jo oftere folk besøger parker - og jo længere tid, de tilbringer der - desto mindre lider de af stress, irritation og mental træthed. Kort sagt, jo nærmere vi lever på grønne områder, desto bedre har vi det.² Og den positive relation mellem at bruge tid i byernes parker (eller andre grønne områder) og sundhed, er lige for alle, det vil sige, at det er uafhængigt af køn, alder og socioøkonomisk tilhørighed³.

Faktaboks: Friluftslivets effekt på naturen: mangler sidste opdatering]

Friluftsrådet har kortlagt eksisterende forskning om friluftslivets effekter på naturen. Konklusionen er, at til trods for at mange dyre- og plantearter samt naturområder påvirkes negativt af friluftslivet, må den samlede effekt af friluftslivet overordnet betegnes som positiv. Det skyldes, at friluftsliv stimulerer den generelle interesse for at bevare naturen, og konkret stimulerer interessen for mange naturforbedrende tiltag.

Desuden er friluftslivet i høj grad henvist til at klumpe sig sammen på de tidspunkter af døgnet, ugen og året og på de arealer, som vi nu for tiden er blevet levnet til friluftsliv og natur. Af samme grund har hovedparten af de problemer, der er, mere at gøre med konflikter mellem friluftsaaktiviteter indbyrdes end mellem friluftslivet og naturen.

De negative effekter af friluftsliv i Danmark er primært knyttet til jagt samt aktiviteter ved kysterne - herunder sejlad. Konkret betegnes hovedproblemerne som værende i relation til rovfugle og kolonirugende fugle samt gråsåel. Hvis der ses bort fra tidligere tiders jagtlig efterstræbelse af bl.a. rovfugle, er ingen af vore rødlistede arter sjældne og truede som følge af friluftsaaktiviteter, men flere arter påvirkes i dag negativt af forstyrrelser og slitage som følge af bl.a. friluftsliv.

Faktaboks: Børn kommer mindre i naturen

I 2009 undersøgte Danmarks Naturfredningsforening børns brug af naturen⁴. I projektet indgik en undersøgelse udført af Gallup, og resultaterne viste, at børn i dag kommer halvt så meget ud i naturen, som deres bedsteforældre gjorde, og at kun hvert fjerde danske barn kommer dagligt i naturen⁵. Til gengæld har nutidens børn flere fælles oplevelser med familien i naturen end tidligere. Tallene var nedslående da man ved, at det at bevæge sig og opholde sig i naturen er godt, børn bliver gladere, mere koncentrerede, får bedre selvtillid og bliver både fysisk og psykisk mere sunde.

² (Nielsen & Hansen, 2006; Hansen & Nielsen, 2005; Grahn & Stigsdotter, 2003)

³ (Grahn & Stigsdotter, 2003)

⁴ Slip børnene fri i naturen, DN Tema, 1. årgang nr. 02

⁵ "Natur i generationer", september 2009. Udført af Gallup for Danmarks Naturfredningsforening.

Udarbejdet af Celia Paltved-Kaznelson

1. Ret til adgang men ikke altid

Danmark er et af de lande i verden, hvor befolkningen har de bedste betingelser for at færdes i naturen når det gælder offentligt ejede naturområder, skove og byernes parker. Det er noget sværere med adgangsmulighederne til privatejet jord som udrykede arealer, randzoner og skove, hvor ejendomsretten og udlejning af naturområder til jagt spiller en væsentlig rolle. Alt i alt er muligheden for at komme ud i landskabet forringet med tiden.

En undersøgelse fra 2011 fra Forskningscentret for Skov og Landskab viser, at der i udvalgte områder i Vejle er nedlagt op mod 50 procent af alle markveje og stier i perioden fra 1954 til 2010. Udviklingen med nedlæggelse af markveje blev dog bremset lidt med ændringen af naturbeskyttelsesloven fra 2004 hvor der blev stillet krav om, at nedlæggelse af veje og stier skulle godkendes af kommunen.⁶

Vores fælles værdifulde naturområder, kystlandskaber, nationalparker skove m.v. skal kunne opleves af alle ved at øge tilgængeligheden for befolkningen. Ikke alle brugergrupper har dog lige let adgang til at bruge de mange tilbud der er i naturen. Det kan være svært at finde derud, eller endda risikabelt da adgang ofte kun kan ske langs befærdede veje. Er man først kommet ud i naturen er det ofte vanskeligt at finde ud af hvor man må færdes eller hvor naturen er sårbar. Det gælder både på privatejede og offentligt ejede arealer.

I danskernes tilgang til naturen er der grundlæggende forskel på natur der er tilrettelagt med faciliteter til brugerne og "ren" natur, som kræver at brugeren har færdigheder. Den tilrettede natur åbner sig for alle. Den færdighedsbaserede naturoplevelse tager sit udgangspunkt i at brugerne skal kunne "begå" sig i naturen – gerne i "vild natur". DN mener det er vigtigt at bevare områder der er folder-, skilte- og naturvejlederfri natur samtidig med at det er vigtigt at beskytte naturen. Derfor skal alle naturligvis ikke have adgang altid og de mest støjende og skadelige aktiviteter skal reguleres stærkest, både i tid og rum.

Faktaboks:

De fleste lodsejere forventer, at nye rekreative stier i landskabet vil medføre betydelige gener. Men stierne er ofte bedre end deres rygte.⁷

Faktaboks med naturbeskyttelseslovens § 26 om nedlæggelse af gennemgående veje og stier.

DN mener at

- eksisterende adgangsveje, stier og markveje skal bevares og vedligeholdes, og antallet af stier hvor man lovligt må færdes skal øges. Især skal der etableres stier, der leder til eller fører gennem naturområder eller skaber sammenhæng til spor og ruter i landskabet
- alle skal kunne nyde og opleve den danske natur - både den stille vandrer, den aktive idrætsperson og alle dem midt imellem [enkelte medlemmer i FU har foreslået dette fjernet].
- beskyttelse står over benyttelse de steder hvor der er en sandsynliggjort og reel konflikt
- adgang til og ophold i naturen skal tilrettelægges, så stille områder og sårbare naturområder kan skånes, og der tages højde for dyrenes yngle- og rasteperioder.
- arbejde for, at der kommer mere natur både i by og på land med øget muligheder for adgang
- sikre, at adgangsretten tinglyses, når et offentligt ejet areal sælges til private.
- rejse flere fredningssager, som sikrer offentligheden forbedret adgang og arbejde for etablering af flere nationalparker der gerne skulle give mere natur og øget adgang

⁶ Ole Hjort Caspersen: Udviklingen i markveje 1954-2010. Skov og landskab, Videnstjenesten, 2011.

⁷ Braunstein, E.M., Lassen, J.N. og Præstholm, S. (2011) Fakta og myter om stier – erfaringsopsamling for bedre rekreative stier, sammenfatning. Landskabsværkstedet.

- sikre offentlig adgang til udyrkede områder der modtager offentlig støtte eller er naturgenoprettede for offentlige midler
- sikre at udlejning af offentlige arealer på markedsvilkår ikke må forhindre adgang

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler at

- naturbeskyttelseslovens § 26a ændres således at nedlæggelse af veje og stier kun kan ske med en myndighedsafgørelse der indeholder mulighed for klage.
- kommunerne får kortlagt eksisterende adgangsmuligheder på både offentlige og private arealer i forbindelse med kommuneplanlægningen.
- gamle kirkestier og markveje, der er kulturspor i landskabet og har været brugt i mange generationer, bevares og om muligt genetableres der, hvor de er forsvundet.
- områder uden støj og lysforurening kortlægges og beskyttes, også de relativt stille områder i bynære skove.
- sikre at Naturplan Danmark skitserer de regionale og nationale sti-sammenhænge
- planlægge så arealkrævende friluft aktiviteter placeres i robuste områder.

Infoboks Mere grønt til hovedstadens borgere

Region Hovedstaden har i den Regionale Udviklingsplan 2012 sat sig for at øge og forbedre de grønne og blå områder. Målet er "en attraktiv grøn region, hvor alle regionens borgere skal have mindre end 10 minutters gang til et rekreativt område i 2020 (mod 94 procent i 2011). Hovedstadsregionens blå og grønne struktur skal øges til at udgøre minimum en tredjedel af regionens samlede areal i 2020 (mod cirka 27 procent i dag)."

Faktaboks Svenskerne har allemandsret

Allemandsretten betyder, at man frit må gå, cykle og ride, stå på ski i skov og på mark – på andres jord. Man må passere over indhegnede marker og lignende. Man må dog ikke færdes på jord med afgrøder, nyplantet skov osv. hvor man kan skade afgrøder eller beplantning. Man må heller ikke færdes i private haver eller på jord tæt på private boliger, også selv om området ikke er indhegnet. Man må ikke ride på sårbare marker, og i mange kommuner er det ikke tilladt at ride på vandrestier og motionsstier. Allemandsretten giver flest rettigheder for dem som færdes til fods i naturen. Retten er juridisk set et fravær af lovgivning der begrænser færdsel.⁸

Faktaboks danskernes fri teltning

I mange af statens skove må man slå sit telt op og overnatte uden at søge tilladelse i forvejen. Det er kun tilladt at overnatte én nat samme sted og man må højst slå to telte op samme sted. Teltene må maks. være trepersoners telte, de skal opstilles uden for synsvidde fra drifts- og beboelsesbygninger, herunder f.eks. naboer og campingpladser, samt bilveje. Teltning er ikke tilladt på de strandbredder og klitter, som hører til visse af skovområderne. Efter endt brug skal man rydde op efter sig og tage sit affald med. Ordningen der har været gældende siden 2004 har ikke givet problemer.

⁸ Naturvardsverket.

2. Nem adgang

Når man først er kommet ud i naturen kan det være svært at gennemskue adgangsreglerne. Hvis stierne oven i købet flere steder er ufremkommelige, og der er opsat forbudsskilte, forhindrer det folk i at færdes i naturen. Forbudsskilte er oftest ulovlige og skræmmer folk væk. Det er bedre at bruge skilte til at regulere, hvordan folk bruger naturen. Ved at byde publikum velkommen, og oplyse om, hvor i landskabet og naturen det er vigtigt at vise forsigtighed, vil der sagtens kunne skabes mere og øget adgang.

Retten til at færdes i naturen styres i alt for høj grad af den private ejendomsret, og i praksis, skal man vide, hvem som ejer arealet og hvad det bruges til, for at vide, hvad man må og ikke må på arealet. I dag er det for svært for brugeren, at identificere ejerforholdet og forstå hvorfor adgang nogle steder er forbudt.

DN mener at

- det skal være nemt at få adgang til at færdes i naturen
- befolkningen skal som udgangspunkt føle sig velkommen i naturen og ikke føle sig i tvivl om deres adgangsrettigheder
- områdets tilstand og afstanden til beboelse bør afgøre muligheden for adgang til området, ikke ejerforholdet.
- adgangsreglerne skal kunne formuleres enkelt så alle har en chance for at forstå dem
- skiltning skal være retvisende, enkel og præcis, og at privat skiltning kun bør tillades efter en fælles standard
- der skal være adgangsmuligheder der spænder fra fri fladefærdsel og trampestier til veje og afmærkede ruter
- de offentligt ejede areal skal tilbyde faciliteter der understøtter brugen af naturen, herunder primitive lejrpladser, opholdsarealer og byggeri til naturformidling som f.eks. naturcenter, fugletårn og lignende.

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler at

- kommunerne planlægger for friluftslivet så der findes et bredt spektrum af friluftstilbud- i en koordineret planlægning mellem stat og kommune om adgang og friluftsliv, herunder etablering af stier og skilte og inventar der understøtter den rekreative brug
- gennemføre kampagner, som informerer om adgangsregler og oplyser om, at privat vej ikke er ensbetydende med adgangsforbud
- kommunerne opprioriterer vedligeholdelse af adgangsmuligheder.
- alle forbudsskilte skal godkendes af politiet, og skiltene skal oplyse om, hvor det er lovligt at færdes til fods og på cykel.
- skilte følger den fælles standard som er udarbejdet af DS og vejdirektoratet.
- der udarbejdes en Adgangs ABC til undervisningsbrug med vægt på både rettigheder og færdigheder.

Faktaboks Adgang til veje og stier i det åbne land ifølge naturbeskyttelsesloven og mark- og vejfredsloven:

Adgangen til færdsel ad veje og stier i det åbne land kan, for så vidt angår færdsel til fods eller på cykel, af ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 kun helt eller delvis forbydes, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv. Adgang sker på eget ansvar.

Infoboks: Let at skabe bedre adgang

Nogle få men enkle beslutninger kan give markant bedre adgang til fremtidens landskab. DN foreslår at:

-private veje der fører til naturoplevelser skal konverteres til stier med offentlig adgang og tegnes ind på kommunens kort. Det vil sikre dem mod senere at blive nedlagt

-myndighederne opfylder planerne om et nationalt sammenhængende stinet, som skal binde de vigtigste rekreative områder sammen på tværs af kommunegrænser som det er beskrevet i statens udmelding til kommuneplanerne (afsnit 6,3) om adgang til det åbne land, naturen og kysten.

Infoboks: Private arealer ofte lukket land

Mange privatejede arealer i Danmark, hvor der er lovlig adgang, er alligevel ofte svært tilgængelige. Det kan være en stor sø, borgere ikke kan komme ned til, fordi den er omkranset af dyrkede marker, eller det kan være private skove, der bliver lukket ved ændring af driften, eller er undtaget for offentlighedens adgang fordi de er under 5 hektar. Det kan være de mange arealer der hegnes på trods af at de ikke afgræsses. Listen er lang.

3. Tæt på vandet

Der er sikret næsten fri adgang til Danmarks 7300 kilometer kyststrækning - både langs kysten og til den kystnære natur i baglandet, som er tilgængelig for befolkningen. Det er unikt i international sammenhæng og et fælles gode, som vi som samfund bør værne om.

Ved vandet er der mulighed for at nyde naturen og dyrke friluftsjakter som sejlads, surfing, cykelture, lystfiskeri og vandreture. Aktiviteter som får mange mennesker ud i naturen. Denne mulighed for adgang bør fortsat gælde på og ved havet, fjorde, men også på søer og vandløb. Uanset om arealet er privat eller offentligt ejet dog under hensyn til beskyttelsesinteresser.

DN arbejder for, at det fortsat skal være muligt for alle borgere at opleve det barske klitlandskab i vest, de skyggefulde fjorde mod øst og de flade strandenge med det rige fugleliv ved Vadehavet og andre lave kyster.

Men flere steder langs landets kyststrækninger er der spærret for den frie adgang, både lovligt og ulovligt. Det kan være adgangsveje ned til selve kysten og stranden, der er spærret eller nedlagt, eller det kan være spærringer, som er opsat for at forhindre færdsel langs vandet. Spærringerne ses både som skræmmeskilte og som fysiske barrierer.

DN mener at

- både offentlige og private søer og vandløb så vidt muligt skal gøres tilgængelige for offentligheden.⁹
- der skal være adgang til at færdes i og på havet, fjorde, søer, vandløb og langs kysten, så længe naturen ikke lider skade.
- det skal også være tilladt at gå i land fra vandløb og søer og tage ophold på bredderne.
- kystsikring ikke må gennemføres på bekostning af fri og ubesværet adgang og overflødige kystsikringer og anden spærring for fri adgang langs kysten skal fjernes
- befolkningens mulighed for at færdes langs vandet og bruge naturen aktivt ikke må forhindres af byggeri langs kyst, søer og vandløb

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler at

- ændre adgangsreglerne i naturbeskyttelsesloven, så der gives fri adgang langs vandløb og søer, hvis der ellers er lovlig adgang til området og hvis arealerne er udyrkede
- tilladelse til kystsikring eller dige-byggeri skal indeholde krav om, at man samtidig forbedrer adgangsmuligheder
- stille krav om offentlig adgang, når der gives tilladelse til nye moler og broer, hvor der kan skabes adgang fra et offentligt tilgængeligt areal

Infoboks: Adgang langs kysten med DN's hjælp

Med Naturfredningsloven fra 1917 fik danskerne adgang til kysterne. Adgangen afhang dog af, om der forinden var rejst krav om adgang, og om kravet var accepteret af fredningsnævnet. Desuden måtte man kun gå langs vandet og ikke tage ophold, ligesom man må i dag. I forbindelse med Naturfredningsloven fra 1937 fik DN trumfet en strandbeskyttelseslinje igennem, som friholdt 100 meter kyst for bebyggelse landt over. Sidenhen er adgangen til de danske kyster blevet sikret yderligere gennem forskellige love. Flere steder langs de danske kyster, kan man dog stadig finde skilte med "Adgang forbudt" på private strandarealer, hvor ejerne ikke ønsker at dele stranden med andre. Det er dog ulovligt for ejeren at forhindre eller vanskeliggøre adgangen til stranden, medmindre arealet inden 1916 var blevet udlagt som have eller inddraget til erhvervsvirksomhed

⁹ Er FU enig?

Infoboks:

Den fortsatte friholdelse af kystlandskaberne skyldes i høj grad strandbeskyttelseslinjen. Den finder man beskrevet i naturbeskyttelseslovens § 15. Linjen er som udgangspunkt trukket 300 meter fra kysten i det åbne land og langs de indre fjorde. I bebyggede arealer er linjen ofte trukket 100 meter fra kysten. Formålet med strandbeskyttelseslinjen er, at sikre arealerne nærmest kysten mod bebyggelse og uønskede ændringer.

Faktaboks: Friluftsliv bidrager til samfundøkonomien.

Besøg og aktiviteter i naturen er andet end gode oplevelser og samvær med familie og venner. Friluftslivet bidrager også til økonomisk aktivitet i samfundet. Kanoudejning og guidede ture til "Sort sol" er eksempler på virksomheder, der er direkte knyttet til naturen.¹⁰

¹⁰ Friluftslivets samfundsværdi

4. Ind i skoven

Den frie adgang til de offentlige skove er et stort aktiv for befolkningens friluftsliv. Skovene er et af de steder som flest danskere besøger og bruger i rekreativt øjemed. De skal derfor rumme mange forskellige funktioner, og adgangen indrettes derefter.

I dag er den rekreative brug af skovene underordnet skovene som produktionsarealer. Det fungerer langt de fleste steder udmærket. Befolkningen har adgang til færdsel på veje og stier i private skove over 5 hektar., DN arbejder for at lempe adgangsreglerne i de private skove, så befolkningens får bedre muligheder for adgang og oplevelser. Der skal ikke nødvendigvis være adgang overalt eller til hver en tid, og det skal fortsat være muligt at lukke dele af skove ved jagt og skovningsarbejde. Den rekreative brug af skoven skal ske under hensyn til både sårbar natur og værdifuld produktion.

DN mener at

-adgangsretten til at færdes til fods i private skove skal udvides så det bliver lovligt at færdes til fods og at gøre kortvarigt ophold på arealer, som er let tilgængelige og ligger i umiddelbar nærheden af skovens veje og stier. Det samme skal gælde for udyrkede arealer i private skove.

- det skal være muligt at færdes i de private skove hele døgnet

-forsøgsordningen med fri teltning i statens skove skal gøres permanent

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler at

- naturbeskyttelseslovens regler for adgang justeres, så (det bliver lovligt at færdes til fods i de private skove på arealer, som er lettilgængelige og ligger i umiddelbar nærhed af skovens veje og stier. Eller: "... der tillades fri fladefærdsel i (dagtimerne?) i private skove."¹¹

-forbuddet mod adgang til skove under 5 hektar ophæves, så længe der er lovlig adgang hen til skoven.¹²

- naturbeskyttelseslovens regler om adgang skal udvides med en ret til reguleret teltning i alle offentligt ejede skove over 5 hektar.

Infoboks.

Naturstyrelsen har i 2013 gennemført en zonerings af skovene i tre niveauer alt efter graden af aktiviteter. [Er denne oplysning ligegyldig?]

Faktaboks:

33 % af alle besøg i skoven, foregår inden for en radius af 2 km fra bopælen.¹³

I statsskovene er det tilladt at færdes til fods uden for veje og stier. Det ved 57 % af befolkningen, men 29 % mener ikke, at det er tilladt og 14 % svarer, at de ikke ved, hvad der er tilladt.¹⁴

¹¹ FU skal vælge en af de to.

¹² Vigtigt med en principiel stillingtagen. I PFU tales der om fri adgang men også at der skal ses på samarbejde og frivillighed. NFU har mange der taler for fri adgang til skovene mens nogle er imod fordi, det vil skabe mange konflikter og give et besværligt samarbejde (eller netop mangel på samme) fremover.

¹³ Friluftslivets samfundsværdi

¹⁴ Fakta om Friluftslivet i Danmark

5. Ud i det åbne land

Naturbeskyttelseslovens regler for adgang i det åbne land, inddeles i dyrkede og udyrkede arealer. Befolkningen har ret til at færdes på de uhegnede udyrkede arealer, men for mange mennesker er det desværre svært at skelne et dyrket areal fra et udyrket areal, og det giver problemer for både besøgende og jordejere.

DN er enig i, at der skal være forbud mod færdsel på dyrkede marker, hvis de tydeligt fremstår som dyrkede, er i omdrift eller tilplantet med en afgrøde. Men retten til adgang bør udvides til at omfatte arealer, hvor færdsel til fods ikke skader afgrøderne. Det kan være afpudsede arealer, langs levende hegn og markskel hvis der er lovlig adgang dertil.

I dag kan lodsejerne i mange tilfælde argumentere for, at et areal er dyrket, eller at adgangen kan forhindres af hensyn til privatlivets fred. Det er derfor vigtigt at få præcise definitioner for hvornår et areal er dyrket og hvornår det er udyrket, som i praksis gør det genkendeligt for lægmand hvor man må færdes i landskabet.

Der skal dog ikke nødvendigvis være adgang til alle arealer til enhver tid. Hensyn til drift og naturbeskyttelse skal prioriteres over retten til adgang.

DN mener at

- det skal være muligt, at færdes til fods på naturarealer i det åbne land uanset ejerforhold
- begrebet udyrkede arealer skal præciseres, så flere arealer bliver tilgængelige til fods, herunder også randzoner, markskel og levende hegn hvis der er lovlig adgang dertil
- det skal være muligt helt eller delvist at lukke for adgang, til områder, hvor det kan dokumenteres at naturen er særligt sårbar.

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler at

- begrebet udyrkede arealer præciseres, så også vedvarende græsarealer eller afpudsede arealer indgår i naturbeskyttelseslovens regler som udyrkede og dermed tilgængelige til fods.
- reglerne i naturbeskyttelsesloven justerer, så det bliver lovligt for fodgængere at færdes [Forslag om at tilføje "på ikke afgrødebærende marker"] ¹⁵ langs levende hegn og markskel, hvis der er lovlig adgang dertil fra sti eller vej.
- tillade færdsel på snedækkede arealer i det åbne land, uanset om de er dyrkede eller udyrkede. Dog ikke i haver.

Faktaboks:

Naturen bliver besøgt mindst 110 millioner gange hvert år?¹⁶

Infoboks – Færdsel i randzoner giver få problemer

Er færdsel langs randzonerne virkelig så problematisk? Nej ikke hvis man ser på en nylig undersøgelse fra Skov- og landskab, der vurderer slitage af færdsel langs 16 vandløb. Konklusionen er, at færdsel langs vandløbene giver minimal slitage.¹⁷

Faktaboks: Udyrkede arealer

Definitionen af udyrkede arealer er de områder, hvor der ikke er en landbrugsmæssig udnyttelse. Afpudsede arealer [Bemærket som værende upræcist ordvalg – forslag modtages gerne] er der, hvor man slår plantematerialet uden at samle det ind, så her er ingen afgrøde, der høstes, og færdsel på området vil ikke være skadelig.

¹⁵ Hvad siger FU om levende hegn og markskel

¹⁶ Friluftslivets samfundsværdi

¹⁷ (Ole Hjort Caspersen og Frank Søndergaard Jensen, F.S. (2011) Færdsel langs danske vandløb og Vidensblad 6.1-75.)

6. Nærhed til naturen

Naturoplevelser giver det enkelte menneske livskvalitet og sundhed, og naturoplevelser og nærhed til natur er med til at danne borgere, der træffer kloge og rigtige beslutninger om et bæredygtigt samfund. Et liv ude i det fri er en del af en naturlig opvækst og en sund udvikling for både mennesker og naturen. Samtidig ved vi, at et aktivt liv med naturen fremmer forståelsen for nødvendigheden af beskyttelsen af vores fælles natur.

Flere danskere skal derfor gives mulighed for at opleve, bruge, forstå og hjælpe naturen – det sker gennem naturoplevelser og aktiviteter i naturen. Nærhed til naturen skal forstås som både noget fysisk og aktivt, noget emotionelt og noget der er skaber viden. Vi skal med andre ord kende naturen med både krop, hjertet og hjerne.

DN mener at

- alle danskere skal have mulighed for komme nær på naturen og få fantastiske, unikke og lærerige oplevelser i naturen.
- der skal være plads til en bred variation af aktiviteter og naturoplevelser i den danske natur.
- aktiviteterne skal planlægges uden om sårbar natur eller truede arter
- naturens kvaliteter og muligheder skal vises frem og danskerne skal inviteres på fantastiske naturoplevelser.

Danmarks Naturfredningsforening anbefaler at

- naturen tænkes ind som et grønt læringsrum i forbindelse med den nye skolereform
- det prioriteres, at børn i institutioner, skoler, foreninger og i fritiden får flere naturoplevelser og bedre rammer for oplevelser i naturen.
- der arbejdes for at introducere mange danskere og nye grupper til naturoplevelser, så flere oplever den livskvalitet nærheden til naturen giver.
- Danmark skal have en friluftspolitik, hvor grundforudsætningen er hensyn til naturen.

Faktaboks:

De seneste 30 år er friluftsliv i stigende grad blevet et redskab i uddannelsen af børn og unge. Flere og flere undersøgelser viser, at f.eks. udeskole og naturbørnehaver understøtter læring og trivsel. Forklaringen er blandt andet, at man gennem de udendørs aktiviteter kan koble teori og praksis.

Infoboks:

Vi kan konstatere, at et hyppigt og aktivt udeliv er sundhedsfremmende for befolkningen og fremmer indlæring. Det er derfor afgørende, at muligheder for at dyrke naturen, udelivet og friluftaktiviteter prioriteres højt. Samtidig skal man huske, at muligheden for at være ude i naturen i høj grad er afhængig af muligheden for nem og hurtig adgang til naturen. Samfundsgevinsten ved at udvide adgangen til naturen er bedre folkesundhed.

Kilder og inspiration

Adgangsudvalgets rapport

Allemandsretten <http://www.naturvardsverket.se/Var-natur/Allemandsretten/Det-har-galler/#>

Bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=139348>

Braunstein, E.M., Lassen, J.N. og Præstholm, S. (2011) Fakta og myter om stier – erfaringsopsamling for bedre rekreative stier, sammenfatning. Landskabsværkstedet.

Danmarks Naturfredningsforenings adgangsfolder findes på hjemmesiden under "oplevel naturen":
<http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=14>

Danmarks Naturfredningsforenings frivilligside for uddybende info om adgang:
<http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=7359>

Danmarks Naturfredningsforenings hæfte "Adgangsveje i landskabet":
<http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=14>

Eksisterende adgangsnotat fra FU juni 2001: N/2.6/Adgang

Fakta om friluftslivet i Danmark. Friluftsrådet. 2013.

Friluftsrådet: <http://www.friluftsradet.dk/indhold/friluftspolitik/adgang.aspx>

Friluftslivets samfundsværdi. Oplevelser og aktiviteter i naturen er vigtige goder. November 2012. Redaktion: Frank Søndergaard Jensen og Tilde Tvedt, Skov & Landskab, Københavns Universitet. Tekstbidrag: Frank Søndergaard Jensen, Sandra Gentin, Lene Lottrup, Ulrika K. Stigsdotter, Niels Ejbye-Ernst og Erik Mygind.

Grahn, P. & U.K. Stigsdotter (2003):
Landscape Planning and Stress. Urban Forestry & Urban Greening, Vol. 2,1:1-18.

Hansen, K.B. & T.S. Nielsen (2005):
Natur og grønne områder forebygger stress. Københavns Universitet, Skov & Landskab.

Mark- og vejfredsloven: <http://retsinformation.w0.dk/Forms/R0710.aspx?id=8560>

"Natur i generationer", september 2009. Udført af Gallup for Danmarks Naturfredningsforening. Udarbejdet af Celia Paltved-Kaznelson

Naturbeskyttelsesloven: <http://retsinformation.w0.dk/Forms/R0710.aspx?id=127104>

Naturstyrelsens adgangsvejledning findes her: <http://www.naturstyrelsen.dk/Naturoplevelser/Adgang/>

Naturstyrelsens hjemmeside med naturruter <http://udinaturen.naturstyrelsen.dk/udinaturen/>

Nielsen, T.S. & K.B. Hansen (2006):
Nearby nature and green areas encourage outdoor activities and decrease mental stress. CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, veterinary Science, Nutrition and natural resources 2006;069

Ole Hjort Caspersen: Udviklingen i markveje 1954-2010. Skov og landskab, Videnstjenesten, 2011.

Ole Hjort Caspersen og Frank Søndergaard Jensen, F.S. (2011) Færdsel langs danske vandløb, slitage langs bred og brink. Skov- og Landskab, Vidensblad 6.1-75. September 2012

På hjemmesiden <https://randzoner.dk> kan du få information om adgangen til randzonerne og randzone-loven: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=140516>

Spor i landskabet: <http://www.spor.dk/>

Sammenhæng mellem grønne områders udtryk og brug set i forhold til befolkningens sundhed
Af Thomas B. Randrup, Jasper Schipperijn, Berit Ipsen Hansen, Frank Søndergaard Jensen og Ulrika K. Stigsdotter. Natur og sundhed. Park- og landskabsserien 40/2008.

Slip børnene fri i naturen, DN Tema, 1. årgang nr. 02.

Tind, E.T. & Agger, P. (2003): Friluftslivets effekter på naturen i Danmark. Roskilde Universitetscenter & Friluftsrådet.

Vejledning om randzoner og kompensation, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, januar 2013.

Wilhjelmudvalgets rapport: En rig natur i et rigt samfund:

<http://www2.skovognatur.dk/udgivelser/2002/87-7279-378-3/pdf/helepubl.pdf>

www.friluftseffekter.dk